

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

DELOVNA SKUPINA ZA OCENO DELA SLOVENSKE OBVEŠČEVALNO VARNOSTNE AGENCIJE

Številka: T- 022-2/2007-30

Datum: 30.9.2008

ZAKLJUČNO POROČILO DELOVNE SKUPINE ZA OCENO DELA SLOVENSKE OBVEŠČEVALNO VARNOSTNE AGENCIJE

Vlada Republike Slovenije je na svoji 107. redni seji (1. februarja 2007) sprejela sklep o imenovanju Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije (v nadaljevanju delovna skupina), s katerim je delovni skupini opredelila naslednje naloge:

- oceni ustreznost zakonskih podlag za delo agencije;
- preveri zakonitost dela agencije;
- pregleda finančno materialno poslovanje agencije;
- preveri zakonitost in smotrnost ravnanja z arhivskimi gradivi, s katerimi razpolaga agencija;
- oblikuje predlog možnih organizacijskih in drugih sprememb za izboljšanje dela agencije.

Delovna skupina je vladi predložila šest vmesnih poročil, ki so bila na Vladi Republike Slovenije obravnavana med 1. februarjem 2007 in 19. julijem 2007. Delovna skupina je med zadnjim podanim vmesnim poročilom Vladi Republike Slovenije do sprejetja zaključnega poročila spremljala izvajanje sklepov Vlade Republike Slovenije, sprejetih na osnovi vmesnih poročil delovne skupine.

Zaključno poročilo se nanaša na pregled učinkovitosti odpravljanja posameznih ugotovljenih nezakonitosti dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije, v obsegu pristojnosti iz akta o ustanovitvi delovne skupine.

1. Ustreznost zakonskih podlag za delo Slovenske obveščevalno varnostne agencije

Ustreznost zakonskih podlag za delo Slovenske obveščevalno varnostne agencije se je izpostavila ob obravnavi petega vmesnega poročila Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju zakonitosti dela - spremljanja mednarodnih sistemov zvez. Delovna skupina je preverjala zakonitost uporabe 21. člena Zakona o Slovenski obveščevalno varnostni agenciji (ZSOVA-UPB2 Ur.l. RS, št. 81/2006). Na osnovi ugotovitev in priporočil delovne skupine direktorju Slovenske obveščevalno varnostne agencije je bila s strani predsednika Vrhovnega sodišča vložena pobuda za oceno 21. člena. Ustavno sodišče je v svoji odločbi U-I-216/07 z dne 4.10.2007 zavrnilo zahtevo za oceno ustavnosti, v obrazložitvi sklepa o zavrnitvi pa pojasnilo, da se je 21. člen ZSOVA uporabljal v nasprotju z Ustavo Republike Slovenije. Iz navedenega razloga je delovna skupina ocenila, da Vladi Republike Slovenije ni potrebno predlagati sprememb zakonodaje. Delovna skupina ocenjuje, da je s svojim delom prav v tej nalogi najpomembneje prispevala k ustreznemu demokratičnem nadzoru nad tajno službo ter zavarovala osnovne človekove pravice. Preverjanje razlogov za protipravno uporabo 21. člena ZSOVA ja namreč pokazalo, da je 21. člen ZSOVA ves čas skladen z Ustavo Republike Slovenije. Slovenska obveščevalno varnostna agencija si je od prve uzakonitve tega člena, do trenutka, ko je delovna skupina ugotovila nezakonito izvajanje, sčasoma prilastila pooblastila, ki so v nasprotju z določbami Ustave Republike Slovenije in s tem presegla in prekoračila prvotni namen 21. člena ZSOVA. Razlog dopuščanja takega stanja je bilo tudi pomanjkanje demokratičnega nadzora in premalo kritične presoje navedb Slovenske obveščevalno varnostne agencije. S sklepom vlade naložena naloga oceniti ustreznost zakonskih podlag za delo agencije, po mnenju delovne skupine ne vsebuje naloge za pripravo učinkovitejšega Zakona o parlamentarnem nadzoru obveščevalnih in varnostnih služb. V dosedanji obliki se je ta zakon izkazal za neučinkovitega. Introvertirana narava dela agencije nujno potrebuje učinkovitejše zunanje nadzornike nad zakonitostjo izvajanja pooblastil.

2. Preverjanje zakonitosti dela in finančno materialnega poslovanja Slovenske obveščevalno varnostne agencije

Pri pregledu zakonitosti Slovenske obveščevalno varnostne agencije je delovna skupina odkrila zaskrbljujoče število nezakonitih stanj v Slovenski obveščevalno varnostni agenciji, in sicer tako glede vsebine, kot tudi glede trajanja. Število in vrsta nezakonitih stanj je posebej zaskrbljujoče ob dejstvu, da gre za državno inštitucijo, ki so ji dana široka pooblastila za posege v temeljne človekove pravice. Pri tem je potrebno poudariti, da si je delovna skupina kot temeljni cilj zadala, da bo v svojih poročilih Vladi Republike Slovenije poročala samo o nesporno dokazljivih dejstvih. Delovna skupina je pri svojem delu pridobila še nekatere druge indice, ki kažejo na grobe zlorabe Slovenske obveščevalno varnostne agencije v preteklosti, vendar teh indicev predvsem zaradi omejenih pooblastil ni mogla raziskati.

V prvem vmesnem poročilu o izročanju arhivskega gradiva nekdanje Službe državne varnosti Arhivu Republike Slovenije je ugotovljena kršitev, da se je več (8) let kršilo 55. člen ZSOVA, ki se glasi: »Gradivo iz arhiva nekdanje službe državne varnosti se izroči Arhivu Republike Slovenije najkasneje v enem letu po uveljavitvi tega zakona«. Na osnovi poročila delovne skupine je Vlada Republike Slovenije na 118. seji, dne 18.4.2007 Slovenski obveščevalno varnostni agenciji naložila, da maksimalno pospeši predajo gradiva. Delovna skupina je poročilo Arhiva Republike Slovenije prejelo z dopisom z dne 22.8.2008 (poročilo v prilogi). Iz poročila je razvidno, da je pristojna komisija prevzela še del arhivov, predvsem pa popisala arhive, ki Arhivu Republike Slovenije še niso bili dostopni. Komisija za izločanje in odbiranje gradiva je na svoji zadnji seji ugotovila, da Slovenska obveščevalno varnostna agencija v svojih prostorih ne hrani več gradiva, nastalega pred 17.5.1990. Arhiv Republike Slovenije del prevzetega gradiva z različnimi stopnjami tajnosti še hrani v prostorih Slovenske obveščevalno varnostne agencije.

Drugo vmesno poročilo Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju financ je razkrilo drugo večjo nezakonitost v delovanju Slovenske obveščevalno varnostne agencije. Agencija je vladi in parlamentarnemu nadzoru najmanj od leta 1999 do ugotovitev delovne skupine prikivala prihodke iz tujine.

Posledično je zaradi tega prikrivanja Slovenska obveščevalno varnostna agencija lahko prikrila tudi nezakonito ustanovitev podjetja v Republiki Sloveniji in izvajala druge nezakonite transakcije na osnovi teh finančnih prilivov. Slovenska obveščevalno varnostna agencija je v skladu s poročilom delovne skupine, sklepom vlade in v sodelovanju z Ministrstvom za finance ukinila obstoj nezakonitega dela posebnega sklada in ga prenesla v zakoniti del posebnega sklada, nad katerim se lahko izvaja finančni in parlamentarni nadzor. Slovenska obveščevalno varnostna agencija je vzpostavila tudi zakonito stanje glede dostopa do posebnih evidenc in posebnega sklada. Poročilo Urada Republike Slovenije za nadzor proračuna je sestavni del tega poročila in potrjuje predhodne ugotovitve delovne skupine.

Tretje vmesno poročilo Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju financ je razkrilo nezakonito delovanje Slovenske obveščevalno varnostne agencije na območju Republike Slovenije, za kar agencija nima zakonskih pooblastil. Glede izpeljave pravnih postopkov za zavarovanje vložnih sredstev v leta 2004 nezakonito ustanovljeno podjetje WEBS d.o.o, je Slovenska obveščevalno varnostna agencija izpeljala več poskusov izvensodne poravnave, s čimer je poskušala povrniti 45.593,39 eurov nezakonito vložnih sredstev. Po neuspešnih izvensodnih poravnava je Slovenska obveščevalno varnostna agencija zahteve predala Državnemu pravobranilstvu. Zaradi oškodovanja Slovenske obveščevalno varnostne agencije teče tudi predkazenski postopek. Glede ustanovitve tega podjetja je bilo ugotovljeno več nezakonitosti v isti zadevi, ki so naslednje: nezakonito iz tujine zbrana in uporabljena finančna sredstva, nezakonita ustanovitev podjetja, protizakonito delovanje oziroma dejavnost na območju Republike Slovenije, kot osrednji akter pa se pojavlja oseba z ponarejenim dokazilom o izobrazbi.

Četrto vmesno poročilo Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju zakonitosti dela je razkrilo, da je Slovenska obveščevalno varnostna agencija parlamentarnemu nadzoru od nabave leta 1999 dalje prikrivala obstoj prisluškovalne naprave za nadzor GSM mobilnim telefonom.

Peto vmesno poročilo Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju zakonitosti dela – spremljanja mednarodnih sistemov zvez je razkrilo zlorabo Slovenske obveščevalno varnostne agencije v politične namene. Poročilo je bilo predano pristojnim organom pregona in je predmet predkazenskega postopka. K poročilu komisije Državnega zbora na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb Delovna skupina za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije nima dodatnih pojasnil, opredeliti se mora do zaključkov v isti predmetni zadevi. Komisija za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb je prišla do ugotovitve, da ni dokazov za obtožbe glede dogovarjanja o incidentih v Piranskem zalivu leta 2004. Drugi sklep te komisije se je nanašal na sum, da je Delovna skupina za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije nezakonito iznašala gradiva iz Slovenske obveščevalno varnostne agencije. Predsednik te komisije je v javnih nastopih omenjal nosilce zvoka. Delovna skupina je vsa vmesna poročila obravnavala z vidika legalnosti, v tej točki mora poročilo dopolniti tudi z vidika legitimnosti. Komisija na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb je potrebovala precej dolgo obdobje, da je sprejela poročilo o tej zadevi. Po mnenju delovne skupine je drugi sklep o sumu nezakonitega iznosa nekorekten in zavajajoč. Nekorekten je zato, ker je delovna skupina od Slovenske obveščevalno varnostne agencije vsa gradiva dobila zakonito in uradno. Noben dokument Slovenski obveščevalno varnostni agenciji ni bil odtujen, na kar so nekorektno namigovali nekateri člani Komisije na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb. Ta namigovanja ni mogoče opredeliti drugače, kot politično motivirana, z namenom zmanjševanja teže ugotovljene zlorabe in zavajanja javnosti. Delovna skupina je od Slovenske obveščevalno varnostne agencije pridobila ustna in pisna pojasnila, ter zahtevane kopije dokumentacije. Po mnenju delovne skupine je drugi sklep Komisije na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb v tej zadevi brezpredmeten in je služil članom Komisije na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb izključno lažjemu enotnemu sprejemu njihovega prvega sklepa. Komisija za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb ob tem drugem sklepu ni raziskala in se opredelila do izvedbe zlorabe tajne službe v politične namene s prisluškovanjem glavnemu političnemu tekmeču s strani takratnega predsednika vlade. Delovna skupina zaključke parlamentarne Komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb glede obtožb o dogovarjanju o incidentih v Piranskem zalivu po vsebini razume enako, kot jih je sprejela delovna skupina. Poslanec Anton Rop je v javnosti navajal neresnične trditve.

Šesto vmesno poročilo je bilo osnova za odpravo nepravilnosti v delovanju Slovenske obveščevalno varnostne agencije na področju upravljanja nepremičnin, finančnega poslovanja, evidenc specialne operativne tehnike, sistematizacije delovnih mest in naročil male vrednosti.

Sestavni del zaključnega poročila Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije so:

- poročilo Arhiva Republike Slovenije;
- poročilo Ministrstva za finance;
- poročilo Slovenske obveščevalno varnostne agencije o odpravljanju ugotovljenih nepravilnosti zunanjih nadzornih institucij v Slovenski obveščevalno varnostni agenciji;
- poročila Ministrstva za javno upravo – Direktorata za organizacijo in kadre.

Delovna skupina za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije nima vsebinskih pripomb na druge navedbe iz navedenih poročil.

3. Priporočila Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije Vladi Republike Slovenije

Delovna skupina Vladi Republike Slovenije glede na ugotovitve predlaga, da Državnemu zboru Republike Slovenije predloži predlog novele Zakona o parlamentarnem nadzoru obveščevalnih in varnostnih služb, ki bo omogočil učinkovitejši nadzor. Predlagamo tudi, da kot posebno stalno delovno telo vlade obstaja delovna skupina za nadzor Slovenske obveščevalno varnostne agencije, vendar v nekoliko ožji strokovno politični sestavi. Obveščevalno varnostna služba Ministrstva za obrambo in Policija sta sestavni del ministrstev in zato pod ustreznim nadzorom.

4. Pregledni povzetek sklepov Vlade Republike Slovenije na osnovi poročil Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije

1. Vrsto let je bila kršena zakonska obveznost iz zakonov o ravnanju z arhivskimi gradivi in o poslovanju Sove o predaji arhivskega gradiva pred 17.5.1990.
2. Minister za notranje zadeve je zagotovil, da se je vse razpoložljivo arhivsko gradivo Ministrstva za notranje zadeve pred 17. 5.1990 izročilo Arhivu Republike Slovenije. Ministrstvo za notranje zadeve je po potrebi obdržalo dvojnike izročene gradiva.
3. Ohranjene zaporniške celice nekdanje Službe državne varnosti, ki se nahajajo v objektih Ministrstva za notranje zadeve se zaščititi pred nadaljnjim propadanjem. Ministrstvo za kulturo je zagotovilo njihovo ohranitev in trajno zaščito kot zgodovinski spomenik nacionalnega pomena.
4. Slovenska obveščevalno varnostna agencija je brez zakonite podlage več let razpolagala z neproračunskimi gotovinskimi sredstvi. O prejemih in porabi teh sredstev agencija nikoli ni uradno obvestila niti Vlade Republike Slovenije, niti parlamentarne Komisije za nadzor nad tajnimi službami. Nad prilivi in porabo teh sredstev niso imele pregleda in nadzora niti druge zakonite inštitucije.
5. Slovenska obveščevalno varnostna agencija je v več primerih nezakonito trošila tudi proračunska oziroma legalna sredstva posebnega sklada. Nadzor zakonitih institucij nad temi sredstvi je sicer obstajal, vendar je bil zelo pomanjkljiv.
6. Direktor Slovenske obveščevalno varnostne agencije in Ministrstvo za finance sta vzpostavila zakonito stanje glede porabe sredstev posebnega sklada.
7. Ministrstvo za finance je začelo z ustreznimi postopki nadzora celotnega finančnega poslovanja agencije, še posebej posebnega sklada.
8. Direktor Slovenske obveščevalno varnostne agencije je vzpostavil zakonito stanje glede dostopa do posebnih evidenc sodelavcev in posebnega sklada.
9. Slovenska obveščevalno varnostna agencija je brez zakonite podlage izpeljala ustanovitev zasebnega podjetja v Republiki Sloveniji. Podjetje je opravljalo dejavnost, ki nima zakonite podlage v Zakonu o Slovenski obveščevalno varnostni agenciji.

-
10. Vlada Republike Slovenije je naložila Slovenski obveščevalno varnostni agenciji izpeljavo vseh možnih pravnih postopkov za zavarovanje vloženi finančnih sredstev v podjetje Webs d.o.o.
 11. Vlada Republike Slovenije je na osnovi vmesnega poročila delovne skupine ugotovila utemeljen sum nezakonite uporabe sredstva za nadzor mobilnim GSM aparatom v Republiki Sloveniji.
 12. Vlada Republike Slovenije je ocenila, da je bil takratni predsednik Vlade Republike Slovenije in sedanji poslanec SD g. Anton Rop na nezakonit način seznanjen z izsledki prisluhov predsedniku Vlade Republike Hrvaške g. Ivu Sanaderju in njegovimi pogovori s takratnim predsednikom SDS in poslancem g. Janezom Janšo.
 13. Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da je poslanec SD g. Anton Rop, s svojimi izjavami v sredstvih javnega obveščanja, kršil dolžnost varovanja tajnih podatkov in tajne podatke agencije sporočil javnosti oziroma nepooblaščenim osebam ter da je opustil dolžnost varovanja uradnih tajnosti po preteku funkcije, ki jo je opravljal.
 14. Vlada Republike Slovenije je Slovenski obveščevalno varnostni agenciji naložila pripravo novega akta o organizaciji in sistematizaciji delovnih mest, v katerem v skladu z zakonskimi in podzakonskimi akti opredeli delovna mesta uradnih oseb agencije in delovna mesta drugih oseb, ter vodi vse postopke zaposlovanja v skladu z zakonom.
 15. Vlada Republike Slovenije je Slovenski obveščevalno varnostni agenciji naložila, da v roku dveh mesecev pripravi spremembe Pravilnika o finančnem poslovanju, spremembe Pravilnika o naročilih male vrednosti ter novo Navodilo o vodenju evidence specialne operativne tehnike. Poslovanje v skladu z omenjenimi akti se mora začeti izvajati takoj, prav tako je potrebno izvesti izredno inventuro oziroma popis specialne operativne tehnike.
 16. Vlada Republike Slovenije je naložilo vodstvu Slovenske obveščevalno varnostne agencije, da v roku dveh mesecev, v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo, pripravi seznam vseh tistih nepremičnin, ki niso potrebne za osnovno in podporno dejavnost agencije. Te nepremičnine, vključujoč objekte za rekreativni oddih, naj bodo prerezporejene v uporabo državnim organom ali prodane v okviru Načrta prodaje državnega premoženja.

-
17. Vlada Republike Slovenije je naložila Upravni inšpekciji pri Ministrstvu za javno upravo nadzor nad izvajanjem ZJU. V okviru nadzora Upravna inšpekcija pregleda zakonitost sporazumov in drugih aktov, ki jih je agencija sklenila s svojimi uslužbenci, ki so opravljali naloge predstavnikov v tujini. V okviru inšpekcijskega nadzora je bil opravljen pregled racionalnosti in preglednosti poslovanja z nepremičninami agencije.
18. Vlada Republike Slovenije je naložila Proračunski inšpekciji pri Ministrstvu za finance, da pregleda zakonitost poslovanja in upravljanja s stanovanjskim fondom v lasti agencije in s tem povezanim gospodarjenjem z nepremičninami, vključno z oddajanjem konspirativk v najem vse od leta 2000 do konca leta 2006. Nadalje opravi pregled upravljanja voznega parka agencije in vodenje evidenc specialne operativne tehnike od leta 2000 do konca leta 2006.
19. Vlada Republike Slovenije je naložila vodstvu Slovenske obveščevalno varnostne agencije, da zaradi suma kršitev 48. člena ZSOVA, in ker od leta 1998 ni bilo nadzora s strani Proračunske inšpekcije ter pregleda s strani Računskega sodišča, do tega leta ne uničuje dokumentacije s finančno-računovodskega področja, ki se sicer hrani pet let.
20. Vlada je sume kaznivih dejanj iz vmesnih poročil Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije posredovala Vrhovnemu državnemu tožilstvu in Upravi kriminalistične policije.
-

5. Predlagani sklepi Vladi Republike Slovenije

1. Vlada Republike sprejema zaključno poročilo Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije.
2. Arhivu Republike Slovenije se nalaga, da v roku enega leta vzpostavi pogoje za hranjenje dela arhiva, ki je še hranjen na lokaciji Slovenske obveščevalno varnostne agencije in ga preseli v te prostore Arhiva Republike Slovenije.
3. Slovenska obveščevalno varnostna agencija Vladi Republike Slovenije v roku sedem dni poroča, katere nepremičnine je prenesla na Ministrstvo za javno upravo in s katerimi še vedno razpolaga sama.
4. Zaključno in vmesna poročila Delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno varnostne agencije se pošlje komisiji Državnega zbora Republike Slovenije na nadzor obveščevalnih in varnostnih služb.

Dr. Lovro Šturm
MINISTER
PRESEDNIK DELOVNE SKUPINE